

2016-08-09

Dnr 32, u2016, 6/ds

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm

Studieförbundens remissvar på departementspromemoria Ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn

Diarienummer: A2016/01333/I

Branschorganisationen Studieförbunden har tio medlemmar: ABF, Folkuniversitetet, Ibn Rushd, Kulturens Bildningsverksamhet, Medborgarskolan, NBV, Sensus studieförbund, Studieförbundet Bilda och Studieförbundet Vuxenskolan. Med sina 374 medlems- och samverkansorganisationer, närmare 280 000 studiecirklar och nästan 341 000 kulturprogram per år verkar de tio studieförbunden dagligen för att främja livslångt lärande och stärka folkbildningens idé och dess ställning i samhället.

2 Begränsning av möjligheten att placera ensamkommande barn i en annan kommun än den anvisade

I denna del framför Studieförbunden inga synpunkter.

3 Migrationsverkets ansvar för att ge asylsökande sysselsättning ändras

När antalet personer som sökte asyl ökade hösten 2015 fokuserade myndigheter och kommuner på att möta grundläggande behov. Sysselsättning och språkinträdning saknades i praktiken. Samtidigt som väntetiden förlängdes avsevärt saknades aktiviteter som kunde bryta passiviteten och förbereda för ett liv i Sverige.

I det läget kom de tio studieförbunden in och gjorde en betydande samhällsinsats. Med etablerade organisationer, engagerade personer och helt nystartade nätverk erbjöd studieförbunden studiecirklar med asylsökande hösten 2015. Studieförbunden mötte ett starkt gensvar bland människor som ville ställa upp och bidra. Studieförbunden fick i flera omgångar tillskott av resurser av staten som gjorde det möjligt att bygga upp en ny

verksamhet. Det är därför i praktiken de tio studieförbunden som genomfört den verksamhet som Migrationsverket har haft ansvar för och som nu föreslås flyttas till länsstyrelserna.

Innan 2015 var slut hade över 70 000 asylsökande börjat studera svenska språket och samhället i studiecirkelar. Under 2016 har verksamheten fortsatt utvecklas. Fram till juni 2016 deltog knappt 60 000 asylsökande i studieförbundens verksamheter som nu finns i 255 kommuner. För studieförbunden är det viktigt med närvaro och verksamhet i hela Sverige.

Det finns gott om engagerade människor som ställer upp och gör en i de flesta fall helt ideell insats som ledare i studiecirkelarna. Det gör att studieförbunden driver verksamheten mer effektivt än myndigheter eller företag skulle kunna. 2016 är anslaget till studieförbunden från Folkbildningsrådet beräknat på 1 000 kr per deltagare (100 mkr i anslag/100 000 deltagare).

I remissen finns resonemang om krav på de asylsökandes deltagande i verksamheten. Problemet idag är dock det motsatta. Det finns större efterfrågan på studier än vad som kan erbjudas. På många håll finns en kö av asylsökande som vill vara med men som inte får plats. Studieförbunden når idag en av tre asylsökande, vilket betyder att två tredjedelar inte kan delta. Det synes orimligt att inleda en diskussion om att ställa krav på deltagande i en verksamhet som är dimensionerad för att kunna ta emot mindre än hälften av gruppen. Verksamheten sker i regi av den fria folkbildningen och inte av statliga myndigheter.

Studieförbunden vill att asylsökande inte bara ska få medverka i folkbildning och språkstudier från första dagen, utan också till sista. Det kan dröja 12 månader eller mer innan en person som söker asyl får beslut om uppehållstillstånd.

För att alla som söker asyl ska kunna delta i studiecirkelarna under minst tio timmar i månaden behöver staten tillskjuta ytterligare 500 miljoner kronor.

Ansvar överförs till Länsstyrelserna

Remissen anger att Migrationsverkets ansvar för svenskundervisning och meningsfull sysselsättning upphör. I stället bör Migrationsverket ge asylsökande tillfälle att delta i informationsinsatser.

Studieförbunden vill framföra att Migrationsverket uttryckligen bör få i uppdrag att ha en nära samverkan med studieförbunden i syfte att stödja och underlätta verksamheten med asylsökande. Det skulle öka sannolikheten att samverkar fungerar väl på lokal nivå.

Branschorganisationen Studieförbunden har under våren 2016 genomfört en enkätundersökning med de tio studieförbundens ansvariga för verksamheten med asylsökande på lokal och regional nivå. Undersökningen finns redovisad i rapporten: *Folkbildning för att påbörja etablering från dag ett.*¹

Enkätundersökningen visar att samverkan och kontakten mellan studieförbund och beslutsfattare och myndigheter skiljer sig mycket över landet och är beroende av personliga kontakter. Flera berättar att kontakten med myndigheter och beslutsfattare kan vara

¹ http://studieforbunden.se/wp-content/files/Folkbildning_frn_dag_ett.pdf?2f7c15

bristfällig och besvärlig. Flera av studieförbundens lokala företrädare menar att handläggare från Migrationsverket och Arbetsförmedlingen kan sakna förståelse för studieförbunden som resurs för att nå målgruppen och folkbildningen som metod. Flera svar anger att samverkanssvårigheterna kan bero på den höga personalomsättningen på Migrationsverket.

Mer än hälften tycker dock att kontakterna med Migrationsverket fungerar bra, 10 procent mycket bra och 54 procent bra. Kontakterna med Migrationsverket fungerar bättre än kontakterna med kommun och landsting då 38 procent anger att det fungerar dåligt med kommun och landsting jämfört med 25 procent vad det gäller Migrationsverket.

Med anledning av förslaget att samordningsansvaret flyttas från Migrationsverket till Länsstyrelserna från januari 2017 vill vi lyfta fram risken att kunskapen om och kontakten med de tio studieförbunden lokalt och regionalt som har byggts upp på Migrationsverket kan försvinna. Vår erfarenhet är att det är svårt för offentliga myndigheter som Länsstyrelserna att samverka väl med civilsamhällets organisationer inklusive studieförbunden. Detta kan bero på att myndigheter och ideella organisationer följer olika logik, reglering och styrning.

Nu har studieförbunden arbetat upp en i många delar god relation till Migrationsverket. Vi har därför en oro för hur det blir när Länsstyrelserna tar över ansvaret. Studieförbunden måste fortsätta ha en nära relation till Migrationsverket eftersom myndigheten är ansvarig för de asylsökande personerna och driver de anläggningsboenden som vi behöver ha en god samverkan med även framöver för att driva arbetet med de asylsökande. Utöver kontakten med Migrationsverket ska vi nu även samverka med Länsstyrelserna som inte har någon utvecklad erfarenhet av nära samverkan med ideella organisationer av vår typ.

Studieförbunden föreslår att arbetet med att utveckla och förankra samordnings- och samverkansmodeller mellan Länsstyrelser och de tio studieförbunden får hög prioritet för att minska risken för försämrad samverkan mellan studieförbunden och staten när ansvaret för samordning går över från Migrationsverket till Länsstyrelserna den 1 januari 2017. Det behövs en systematisk kunskapsöverföring till Länsstyrelserna för att underlätta övergången. Länsstyrelserna behöver utveckla sin kunskap om studieförbundens kompetens, möjligheter och betydelse. Syftet bör vara att vidmakthålla och utveckla samverkan som byggts upp mellan Migrationsverket och studieförbunden.

Sekretessen kring anläggningsboenden behöver hanteras bättre

I detta sammanhang är det angeläget att lyfta upp komplikationer på grund av att Migrationsverket har sekretessbelagt antalet anläggningsboenden (ABO) och deras geografiska plats. Effekten av sekretessen är att studieförbunden inte kan veta om de når alla anläggningsboenden eller inte. I enkätundersökningen anger närmare 70 procent att de på grund av sekretessen inte vet om samtliga anläggningsboenden (ABO) nås av verksamheten.

För att Länsstyrelserna ska kunna ta ett samordnande ansvar måste de givetvis ha kunskap om alla anläggningsboenden. De måste också utveckla ett arbetssätt som ger förutsättningar för att studieförbunden ska kunna nå alla anläggningsboenden trots sekretessen.

Etableringen i samhället av de som får uppehållstillstånd

Studieförbunden ser goda möjligheter att ta med sig de stora kunskaper och erfarenheter som har byggts upp genom arbetet med de asylsökande in i arbetet med etableringen. De tio studieförbunden och deras omfattande nätverk i samhället kan spela en viktig roll i etableringen. En väg kan vara att tillföra nya resurser för att utveckla insatser i samverkan med folkhögskolornas etableringskurser. De tio studieförbunden bör också på ett bättre sätt än idag nyttjas som resurser av Arbetsförmedlingen i arbetet med att påskynda etableringen av de som får uppehållstillstånd. Här behövs tydliga direktiv från regeringen.

Studieförbunden vill betona att etableringen inte är något som är ett ansvar bara för en part, de personer som är nya i Sverige. Som vi ser det behövs en dubbel folkbildande insats som ställer krav, ger möjligheter och stöttar både de som redan bor i Sverige och de nyanlända.

Studiemedel på utbildningar av kontakttolkar

Kontakttolkar är personer som tolkar i kontakter mellan nyanlända och myndigheter. Studieförbunden delar regeringens analys att det behövs fler kontakttolkar som en följd av migrationen till Sverige. Fyra folkhögskolor och fyra studieförbund har statens uppdrag att driva kontakttolkutbildning.

Kontakttolkutbildningarna som genomförs av folkhögskolor är studiemedelsberättigade medan studieförbundens inte är det. Det är svårt eller omöjligt att få tillräckligt många sökande till en utbildning av detta slag som inte berättigar till studiemedel. Det har heller inte framförts några skäl varför studerande vid samma utbildning behandlas olika när det gäller studiemedel beroende på organisationen som driver utbildningen. Studieförbunden föreslår därför att utbildningar till kontakttolk som ges av studieförbund ska berättiga till studiestöd på samma sätt som utbildningar som ges av folkhögskolor.

Stockholm 2016-08-09

David Samuelsson, generalsekreterare Studieförbunden